

1. Vezetői összefoglaló

1.1 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe

1.2 Főbb célkitűzések

1.3 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának célja

1.4 A HVS felülvizsgálat során alkalmazott nyilvánossági intézkedések, résztvevők

1.5 A HVS felülvizsgálat során elfogadott módosítások

2. Helyzetelemzés

2.1. A LEADER Helyi Akciócsoport által lefedett terület ismertetése

2.1.1. A térség általános jellemzői:

Az Innovatív Dél-Zala Helyi Akciócsoport Magyarország délnyugati, Zala megye déli részén helyezkedik el, amely 2 kistérséget (nagykanizsai, zalakarosi), valamint a pacsai kistérségből 1 települést, összesen 46 települést foglal magába.

A térség területe közel 722 km², átlagos népsűrűsége - Nagykanizsát nem számítva - 40 fő/km². A térség településszerkezete aprófalvas, a települések több mint fele 500 fő alatti (59 %) és egy város is található (Zalakaros). A térség lakóinak száma (2010.01.01. KSH adatok alapján) 28 837 fő. Probléma, hogy fejlesztési elképzeléseik egymástól elszigetelt, önálló megvalósítása jóval nehezebb, mint hálózati együttműködésben - ez Kovácsolta össze a Leader közösséget is.

A térséget kettősség jellemzi. Az egyik pólust Nagykanizsa (jogszabály szerint nem jogosult terület) és a turisztikailag virágzó kisváros, Zalakaros alkotja. A másik oldalon népességükben csökkenő, kilátástalanságot érző kistelepülések.

A térség egyfelől É-D és K-NY irányú közlekedési csomópontként definiálható, ugyanakkor zsáktelepülések, a főútvonalakon kívül eső területek infrastrukturális elmaradottsága jellemző. Virágzó idegenforgalom a térség egyik felében – szálláshelyek és programok hiánya miatti idegenforgalmi alulkinálata a térség belső periferiáin.

A térség földrajzi elhelyezkedéséből és történelmi múltjából következik, hogy az utak és a kultúrák találkozása mentén fekszik, ezért jelentős a horvát, német, roma kisebbség száma.

Földrajzi fekvéséből adódóan közlekedésére és gazdasági életére meghatározó az osztrák, szlovén, horvát határ és a Balaton közelsége, Nyugat- és Dél-Dunántúlt összekötő szerepe (M7 autópálya; Sopron-Pécs vasútvonal) A fentiekből következik, hogy a terület logisztikai elhelyezkedése kiváló, amit erősít az a tény, hogy itt található Zala megye egyetlen vasúti határátkelőhelye is (Murakeresztúr – Kotoriba). A 4 megyei repülőtér közül kettő a térségben (Nagykanizsa, Zalakaros), egy pedig közvetlen közelében (Sármellék) helyezkedik el, mely az ország legnagyobb forgalmú vidéki reptere.

Ennek ellenére nagyobb gazdasági beruházások Nagykanizsára és az agglomerációhoz tartozó néhány településen valósultak/valósulnak meg. A falvak gazdasági életét és munkalehetőséget elsősorban mikroállalkozások (döntően szolgáltatói szféra) és az önkormányzatok (mint legnagyobb foglalkoztatók) határozzák meg.

Az Akciócsoportot kis, összetartó közösségek alkotják, akik számára mindig fontos volt természetközelség mind az életmódot, mind a gazdasági tevékenységeket és a kultúrát, szokásokat tekintve. Az itt élők életvitelét, életmódját alapvetően meghatározza a térség egészére jellemző magas erdősültség. A Mura-menti és a Kis-Balaton melletti falvak életét pedig a víz határozza meg. Ugyanakkor kevesen ismerték fel még a természetközeli életmód előnyeit, a környezettudatos magatartás nem elég fejlett. Ezen hiány pótlásáról több civil kezdeményezés igyekszik gondoskodni.

A térségben jelentős a mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás, de a megtermelt termékek helyben történő feldolgozása nagyon alacsony szintű, ami alól csak a bútoripar jelent kivételt.

A falvakban élők jövedelemtermelő képessége jóval alacsonyabb, mint a városban élőké. A településeket az elöregedés veszélyezteti, a 300 fő feletti kisközségekben jellemző a „nyugdíjas falvak” kialakulása. Általános tendencia, hogy a vidéki lakosság foglalkoztatása alacsonyabb, több településen 10 % körüli az álláskereső aránya. A képzett, diplomás fiatalok elhagyják a falvakat, a térséget, a munkahelyet és karrierlehetőséget biztosító városokban telepednek le.

Problémák:

1. Elaprózott településszerkezet
2. A népesség fogyása és lassú elöregedése
3. A képzett munkaerő elszívargása a térségből.
4. A mezőgazdasági termelés magas színvonala ellenére hiányzó feldolgozóipar.

Lehetőség:

1. Természetközeli életforma előnyeinek felismerése/felismertetése
2. Természeti adottságok turisztikai célú hasznosítása (aktív és ökoturizmus).
3. Mezőgazdaságra és kézműiparra épülő magas élőkommunikáció igényű, környezetbarát, innovatív iparágak megjelenésének ösztönzése.

2.1.2 A térség környezeti állapota, földrajzi jellemzői, földhasználati módok:

A térség települései természetföldrajzi szempontból „Magyarország kistájainak katasztere” besorolása alapján a következő kistájakhoz tartoznak: Egerszeg-Letenyei Domság, Principális völgy, Zalaapáti hát. Az erdőszűrség 25 % körüli. A Mura, a Principális-csatorna és a Zala-Somogy-határárok határozza meg a települések vízrajzát.

A térséget aprófalvas településszerkezet jellemzi, a települések jelentős része ún. egyutcás útifalu.

A térség természetvédelmi területei (Kis-Balaton, a Mura-menti Tájvédelmi Körzet, és a Zalakomári Madárrezervátum) a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkhoz tartoznak. A Kis-Balaton két, egymáshoz csatlakozó tározó medencéből áll két megye határán (Somogy, Zala). A 2. sz. tározó fekszik Zala megyében és Zalavár, Zalasabar, Nagyrada, Garabonc és Balaton-magyaród községek határolják. A teljes területe 14745 ha (tavak, nádas, mocsarak, galériaerdők). A Kis-Balaton két mesterséges édesvízi tavát (Zala-folyó deltájában) azért hozták létre, hogy elősegítsék a Balatonba ömlő vizek szennyeződésének természetes szűrését. A terület használata a kézi nádvagásból, a magántulajdonban lévő juhok legeltetéséből és intenzív halászatból áll. A területen korlátozott erdőművelés folyik.

A Kis-Balaton védett állata: fekete gólya, fekete harkály, réti sas, lile, vidra, hód.

A települések kétharmada érintett a NATURA 2000 területek vonatkozásában, de gondot jelent, hogy ezeken a területeken művelési ág megváltoztatására nincs lehetőség.

A felszín alatti vizekre komoly veszélyt jelent a szennyező források közül a települések csatornázatlansága, a rákötések nem megfelelő aránya, és az illegális hulladéklerakás.

A mezőgazdasági eredetű szennyezés a nitrát koncentráció növekedésében jelentkezik. A kistérségben potenciális szennyező források közül jelentősek az állattartó telepek.

Rehabilitációra szoruló tájsebek a kistérségben nincsenek.

A térségben a kommunális hulladék gyűjtése, szállítása megoldott, a szelektív gyűjtés, az illegális hulladéklerakók felszámolása, a rekultiváció a befejezés alatt álló Zala Megyei ISPA projekt keretein belül megtörtént. Szelektív hulladékgyűjtés alapját képező elkülönített gyűjtést biztosító konténerek megjelentek a térségben.

A térség energiafelhasználás szempontjából kiszolgáltatott, ennek csökkentése érdekében indokolt helyi megújuló energiaforrások bevonása, amely kedvezően befolyásolja a klímaváltozás negatív hatásait.

Földhasználatra jellemző a szántóföldi növénytermesztés, valamint a nagy lejtésű és kevés tápanyagtartalmú területeken az erdőgazdálkodás. Nagy területeken található kihasználatlan rét és legelő, amelyeket extenzív állattartással újra be lehetne vonni a mezőgazdasági termelésbe. A borszőlő termelése általános a települések melletti dombokon, de a térség borászati szempontból alig ismert. Korábban általános volt a falvak környékén a csonthéjas gyümölcsösök, bogyósok jelenléte, amelynek visszahonosítása munkalehetőségeket teremthet a térségben. Összességében a kistérségről elmondható, hogy a talajadottságai megfelelőek a mezőgazdasági műveléshez.

Problémák:

1. Műveletlen földterületek aránya növekszik
2. Állattartás visszaszorult a szántóföldi növénytermelés ellenébe
3. A szennyvíz elhelyezés több településen nem megoldott

Lehetőség:

1. Erdőterületekre épülő környezetgazdálkodási fejlesztések
2. Legeltető állattartás „visszahonosítása”
3. Munkaigényes kertészeti tevékenység tradícióinak felelevenítése
4. Álló és folyó vizek természeti értékeinek turisztikai hasznosítása.

2.1.3 Demográfiai helyzet:

Az Akciócsoport területe 722 km², lakóinak száma 28.837 fő (KSH 2010.01.01.) (2008.01.01 időpontban 30.282 fő). Az akciócsoport területén az átlagos népsűrűség 40 fő/km² szemben a Zala megyei népsűrűséggel, mely csaknem a kétszerese.

A lakosság 6,26 %-a él csak városban (Zalakaros -1808 lakos).

A térség 46 településéből 14 tartozik a hátrányos helyzetűek közé (240/2006 (XI.30) kormányrendelet melléklete szerint). A lakosság 30 %-a (8764 fő – 2010.01.01. adatok alapján) él hátrányos helyzetű településen.

A térségben a népesség csökkenés legfőbb oka, hogy az élve születések száma alatta marad a halálozások számának, néhány település kivételével (pl.) mindenütt negatív szaporodási indexet találunk.

Az elvándorlási adatok magasak a területen. Ez leginkább a kistelepüléseken érezhető, néhány pozitív példa kivételével a térség számos települését az elnéptelenedés veszélyezteti (a népesség szám 200 fő alá csökkent 7 településen).

A korstruktúra kedvezőtlen, az öregségi index (a fiatal/idős) értéke: 0,7. Az ilyen vidéki térségekre, melyekre az előregedés jellemző a gazdaságfejlesztésük is problémába ütközik, hiszen szüksége van a munkaképes, innovációra kész lakosságra, amely a térség megújításában szerepet játszik.

Lakosság összetétele:

Aktív népesség:

A térségben német, horvát és roma kisebbség él.

A 2001-es népszámlálás önbevalláson alapuló adatai szerint 1118 fő vallotta magát a térségben romának (lakosság 3 %-a). A cigány kisebbség aránya Zalakomárban, Zalaszentjakabon, Galambokon a legmagasabb.

A romák jelentős része apró falvakban él. Ez utóbbi azzal magyarázható, hogy a kistelepüléseken sok az értékét vesztett házas ingatlan, amelyet meg tudnak vásárolni.

A lakásviszonyok lassú javulása ellenére a cigány lakosság mintegy 15 %-a még mindig lepusztult telepeken, elszigetelten él, integrálódásuk nem indult meg.

A térségben német kisebbséghez tartozónak 73 fő vallotta magát, de a hagyományápolásban, kultúrában sokkal többen részt vesznek. 461 fő vallotta magát horvát kisebbségnek, akik élénk hagyományörző és közösségépítő tevékenységet folytatnak. Nemzeti identitásuk megőrzését az anyaország közelsége és a nemzetiségek iránti elkötelezettsége is erősíti.

Problémák:

1. A népesség fogyása és lassú előregedése
2. Az időskorú, egyedülélő lakosság szociális ellátása egyre nagyobb terheket ró a településekre
3. A fiatalok, fiatal családok elvándorlása a munkalehetőséget biztosító települések felé
4. Roma lakosság integrációja az aprófalvakban nem, vagy alig indult meg

Lehetőség:

1. Kiürülő ingatlanok települési szintű kezelése, fiatalok letelepedését segítő programok keretében
2. Települési erőforrásokra épülő alternatív ellátás biztosítása idősek számára
3. Kisebbségi identitásra építve a térség egyedi közösségi életének fejlesztése („Együttélés napja”)

2.1.4 Demográfiai helyzet:

Dél-Zala tradicionálisan mezőgazdasági vidék, amelyhez földrajzi elhelyezkedéséből következően a gazdasági tevékenységek közül elsődlegesen a kereskedelem kapcsolódott. Az ipari és szolgáltatói tevékenységek a nagyvárosba (Nagykanizsa) települtek.

A **mezőgazdaságon** belül a növénytermesztés mutatói kedvezőtlenebbek, mint az országos átlag. Ezzel szemben pozitív hatásként kell megállapítani, hogy a meredek lejtésű dombvidék kiválóan alkalmas a Zalában amúgy is hagyományos erdőgazdálkodásra. A meglévő mezőgazdasági termelésre azonban az alacsony hozzáadott érték a jellemző (általános az intenzív szántóföldi növénytermesztés), mivel jelenleg szinte alig történik meg az előállított termények, termékek elsődleges, másodlagos feldolgozása. (Mezőgazdasági vállalkozások aránya a két kistérségben 14 %.) Az évtizedek óta zajló gazdasági átalakulás mélyreható változásokat hozott a térségben, amelynek eredményeként, **iparágak** tűntek el, és újak alakultak ki. Jelenleg a térségi ipari gazdaság gerincét erdő- és fagazdaság, a bútorigar, a műanyagipar, a vízkezelés ipar, a zalakarosi térségben az egészségturizmus, az autóipari alkatrész-gyártó ipar, a pénzügyi és kereskedelmi-szolgáltató vállalkozások adják. De az ipari vállalkozások száma 50%-al alacsonyabb a nagykanizsai és zalakarosi kistérségben, mint a régió más területein.

A térség gazdaságára erős függést gyakorol a General Electric cég, melynek nagykanizsai gyárában több ezer fő dolgozik/dolgozott a környező településekről.

A terület közlekedésére és gazdasági életére meghatározó az osztrák, szlovén, horvát határ és a Balaton közelsége, Nyugat- és Dél-Dunántúlt összekötő szerepe (M7 autópálya; Sopron-Pécs vasútvonal). A fentiekből következik, hogy a terület logisztikai elhelyezkedése kiváló, amit erősít az a tény, hogy itt található Zala megye egyetlen vasúti határátkelőhelye is (Murakeresztúr – Kotoriba). A 4 megyei repülőtér közül kettő a térségben (Nagykanizsa, Zalakaros), egy pedig közvetlen közelében (Sármellék) helyezkedik el, mely az ország legnagyobb forgalmú vidéki reptere.

Ennek ellenére nagyobb gazdasági beruházások Nagykanizsán és az agglomerációhoz tartozó néhány településen valósulnak meg. A falvak gazdasági életét és a

munkalehetőséget elsősorban mikroállalkozások (döntően szolgáltatói szféra) és az önkormányzatok (mint legnagyobb foglalkoztatók) határozzák meg.

Az Egyesület területén a gazdasági problémák strukturálisak. Az elmúlt 20 évben a foglalkoztatás szerkezete jelentősen átalakult, mert a magasabb szakképzettséget igénylő szakmák, munkahelyek száma jelentősen lecsökkent, és a betanított munka aránya lényegesen megnövekedett. A letelepedett új ágazatok csak kis mértékben igényelték a magasabb szaktudást. Ez egyrészt azzal járt, hogy a felsőfokú végzettségűek foglalkoztatása lecsökkent, a fiatal magasan képzett munkavállalók elvándoroltak megyei, régiós, országos központokba (a kistelepüléseken az értelmiségi réteg a pedagógusokra szűkült). Ez a folyamat lecsökkentette a foglalkoztatottak jövedelemszintjét, ami a szolgáltató ágazat bevételeire is negatívan hatott.

A cél a térség szereplőinek összefogásával nagyobb hozzáadott értéket előállító, innovatív ágazatok erősítése, elsősorban a természeti értékekre alapozott fejlesztésekkel.

A kistérség munkanélküliségi adata 2011. januárban elérte e a 15 %-ot jelentősen a gazdasági válság hatására. A munkanélküliek közel fele képzetlen. A térségközponttól (Nagykanizsa), illetve Zalakarostól mért távolsággal egyenes arányban növekszik a munkanélküliség, van olyan település, ahol meghaladja 20%-ot. Különösen a kistelepüléseken, és általában a roma lakosság körében kilátástalan a foglalkoztatás. Nem hoztak hosszú távú változást a foglalkoztatást elősegítő programok. A nagykanizsai és zalakarosi térségben a nyilvántartott álláskeresők száma jelentősen emelkedett 2011-re, jelenleg tartósan elérte a 6000 főt (2007-ben még csak 4000 fő volt). Növekedett a regisztrációba ismételten bekerülők száma is. A pályakezdő álláskeresők aránya tartósan 5-6 % felett van.

Problémák:

1. Az ipari vállalkozások a városokba (Nagykanizsa) települnek
2. Hiányzik, vagy alacsony a képzett munkaerőt igénylő gazdasági ág
3. Az álláskeresők jelentős része képzetlen (álláskeresők 45 %-a)
4. A mezőgazdasági termelés kevés embert foglalkoztat.

Lehetőség:

1. Mezőgazdaságra és magas élőmunka igényű, környezetbarát, innovatív iparágak megjelenésének ösztönzése.
2. A falvak kihasználatlan épületeibe (volt mezőgazdasági raktárak) ipari tevékenység telepítése.

2.1.5 Társadalmi helyzet:

Az Innovatív Dél-Zala HACS területén közel 200 civil szervezetet tartanak nyilván. A térséget vizsgálva a sport és szabadidős tevékenységek állnak az első helyen, amelyet követ az oktatás-kultúra, a településfejlesztés-szépítés és a biztonság. A szervezetek hatókörvizsgálata szerint a nonprofit szektor 40-50 %-a csak egy települést szolgál.

A civil szervezetek döntő része 500 000 Ft-nál kevesebb összegből gazdálkodik. A pályázati aktivitás alacsony, nagyrészt az NCA pályázatokra korlátozódik. A szervezetek támogatásába az önkormányzatok, gazdasági szervezetek (mint szponzorok) és magánszemélyek kapcsolódtak be.

Az együttműködés követendő példája a Pannonhát-Dél-zalai Turisztikai Egyesület és az érintett önkormányzatok összefogása, amelynek keretében nordic walking út kijelölése és kitáblázása valósul meg.

Civil szervezetek közreműködésével szervezik a Dunántúli Középkori Mezővárosok Találkozóját Zalakomárban, a Keresztúri Napokat Murakeresztúron és számos más települési, térségi és megyei szintű rendezvényt. Figyelemre méltó a német és horvát

nemzetiségi szervezetek aktivitása elsősorban identitásuk, nyelvi és kulturális hagyományaik ápolásában. Rendkívül aktívak a térség roma szervezetei, köszönhetően vezetőik társadalmi elismertségének.

Több településen a hagyományápolás gasztronómiai eseményekhez, népszokásokhoz kapcsolódik (farsang, szüret stb.).

A nonprofit szervezetek legfontosabb problémája az információáramlás rossz hatékonysága, a civil források, pályázati lehetőségek beszűkülése, valamint a szakértők hiánya. Már működik a kistelepülési civil érdekeket kezelő ernyőszervezet Nagykanizsán.

A közösségi szolgáltatások alacsony szinten működnek, a közösségi életet az önkormányzatok anyagi lehetőségei befolyásolják. Az önkéntes tevékenység alig ismert. A kistelepüléseken (300 fő alatt) a társadalmi aktivitás minimális, 1-1 közösségi program köré szerveződik.

A kistérség munkanélküliségi mutatója 2011. januárban elérte a 15 %-ot. Jelentős a gazdasági válság hatása. A munkanélküliek közel fele képzetlen. A térségközponttól (Nagykanizsa), illetve Zalakarostól mért távolsággal egyenes arányban növekszik a munkanélküliség, van olyan település, ahol meghaladja 20%-ot. Különösen a kistelepüléseken, és általában a roma lakosság körében kilátástalan a foglalkoztatás. A nagykanizsai és zalakarosi térségben a nyilvántartott álláskeresők száma jelentősen emelkedett 2011-re, jelenleg tartósan elérte a 6000 főt (2007-ben még csak 4000 fő volt). Növekedett a regisztrációba ismételten bekerülők száma is. A tartós munkanélküliek nagy része valamely hátrányos helyzetű csoporthoz tartozik. A pályakezdő álláskeresők aránya tartósan 5-6 % felett van.

Magas a megfelelően képzett szakmunkások hiánya, amely meggátolhatja további cégek letelepedését a térségbe. Így, a hatékony szakképzés és az élethosszig tartó tanulás lehetőségét biztosító felnőttképzés elengedhetetlen a térség munkavállalóinak versenyképessége szempontjából.

Problémák:

1. A civil szervezetek kevés forrásból gazdálkodnak
2. A civil szervezetek működését információ hiány jellemzi
3. Magas a képzetlen munkanélküliek száma
4. A gazdasági válság hatásaként növekedett a periférikus települések munkanélküliségi mutatói

Lehetőség:

1. Civil szervezetek által szervezett események támogatása
2. Községi élet erősítése érdekében mikro térségi összefogás (3-4 település) erősítése
3. Helyi képzési programok szervezése

2.2. A LEADER Helyi Akciócsoport és a helyi partnerség

2.3 A LEADER megvalósítás során elért eredmények áttekintése

2.4 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának indokolttsága

A LEADER HVS 2008. évi tervezése során elsődleges szempont volt, hogy minél nagyobb forrásokat juttassunk el minél több szereplő számára. Már ebben a szakaszban meghatározó volt, hogy a térség fejlesztésében kiemelt szerepet kell játszania a gazdaságfejlesztésnek, ezért a rendelkezésre álló források közel 60 %-a lett ilyen célra nevesítve.

Az első tervezési szakasz lezárultával szembesült a Helyi Akció Csoport a világméretű gazdasági válság helyi hatásaival. A kistelepülések mikrovállalkozásait drasztikusan

érintették a globális piaci változások. 2009-től a vállalkozások piaci lehetőségei beszűkültek, beruházásra rendelkezésre álló forrásaik eltűntek. Egyes vállalkozásoknál a talponmaradás érdekében meg kellett válniuk a munkavállalók egy részétől. A gazdaság mélyrepülésével együtt járt a vidéken élők munkalehetőségeinek csökkenése. Az álláskereső száma az érintett munkaügyi kirendeltségen (Nagykanizsa) 6000 fő fölé emelkedett, az addigi 4000 körüli létszám helyett.

A térségi települések polgármestereinek közel 1/3-a változott a 2010-ben zajlott országgyűlési és helyhatósági választások eredményeként. A személyi változások sok esetben együtt jártak a településfejlesztési elvárások változásaival is.

Egyesületünk a gazdasági-társadalmi változások figyelemmel kísérése érdekében készítette el a „Vállalkozásfejlesztési törekvések az Innovatív Dél-Zala Vidékfejlesztési Egyesület területén” c. tanulmányt, amelynek keretében 270 vállalkozást kérdeztünk meg fejlesztési elképzeléseikről. A kutatás rámutatott a gazdasági szereplők **tőke- információ- és kapcsolati rendszer** hiányára.

Az eddigi pályázati tapasztalatok is indokolták a stratégia gazdaság- és településfejlesztésre vonatkozó HPME-inek átalakítását.

Az Innovatív Dél-Zala vidékfejlesztési Egyesülethez a 3. tengely jogcímeire 2008-2010 között 109 támogatási kérelem érkezett. A kérelmek 38,5 %-a szólt gazdaságfejlesztésről (mikrovállalkozás 22, turisztika 20). A kérelmek közel fele (50 db) a falumegújítási források megszerzését célozta.

Az eddig megvalósult 3. tengelyes fejlesztéseknél élen járnak a falufejlesztésre forrást szerző önkormányzatok. (2011. február 28-ig 3 vállalkozás fejezte be turisztikai fejlesztését.)

A LEADER kiírásra 46 pályázat érkezett, ebből csak 4 volt vállalkozási alapú fejlesztés.

A vállalkozások mozgásterének leszűkülését elsősorban a LEADER pályázatoknál tapasztalt aránytalanság szemlélteti.

A LEADER pályázati felhívás legnépszerűbb területei a közösségi célú infrastruktúra-fejlesztés és a rendezvények voltak (36 pályázat – 78, 2 %).

Az eddigi tapasztalatok és eredmények két fontos lépést tesznek szükségessé:

1. A település-, szolgáltatásfejlesztés területén koncentrálni kell a forrásokat 1-3 HPME mentén, hogy életképes, hosszú távú megoldások szülessenek a települési problémákra.
2. Erősíteni kell a stratégia gazdaságfejlesztési HPME-it. Projektötleteknél a munkahelyteremtést, -megtartást kell előnyben részesíteni. Közvetlen vállalkozói elképzelésekre kell építeni, figyelembe véve a stratégia jövőképét.

Forrásallokációnál törekedni kell, hogy a LEADER pályázatok 1. körében jelentkező aránytalanság többet ne forduljon elő. A 4. tengelyes célterületek esetében a források 60 %-át kell a vállalkozások felé irányítani.

2.5 SWOT elemzés

Erősségek	Gyengeségek
<p>A terület logisztikai elhelyezkedése kiváló</p> <p>Akciócsoportot kis, összetartó közösségek alkotják</p> <p>Virágzó idegenforgalom a térség egyik felében (magas vendégjzaka szám)</p> <p>Hagyományosan mezőgazdasági terület</p> <p>Jelentős természetvédelmi területek (Balaton-felvidéki Nemzeti Park)</p> <p>A meredek lejtésű dombvidék kiválóan alkalmas az erdőgazdálkodásra</p>	<p>Elaprózott településszerkezet</p> <p>A népesség fogyása és lassú elöregedése</p> <p>A mezőgazdasági termelésre az alacsony hozzáadott érték a jellemző, helyi termék előállítás hiányzik</p> <p>Hiányzik, vagy alacsony a képzett munkaerőt igénylő gazdasági ág/ágak</p> <p>Az álláskeresők száma nő, jelentős része képzetlen (álláskeresők 45 %-a)</p>
Lehetőségek	Fenyegetések
<p>Természeti adottságok turisztikai célú hasznosítása (aktív és ökoturizmus)</p> <p>Közösségi élet erősítése a civil szervezetek által szervezet események támogatásával, a mikro térségi összefogással (3-4 település)</p> <p>Kisebbségi identitásra építve a térség egyedi közösségi életének fejlesztése („Együttélés napja”)</p> <p>Erdőterületekre épülő környezetgazdálkodási fejlesztések, ehhez kapcsolódva a megújuló energia felhasználásának erősítése</p> <p>Növekvő belső piaci igények a helyi előállítású élelmiszerekre</p> <p>Legeltető állattartás „visszahonosítása”</p> <p>Kiürülő ingatlanok települési szintű kezelése, fiatalok letelepedését segítő programok keretében</p> <p>Települési erőforrásokra épülő alternatív ellátás biztosítása idősek számára.</p>	<p>A hátrányos helyzet újratermelődése (46 településből 14 hátrányos helyzetű)</p> <p>A vállalkozások mozgásterének leszűkülése (gazdasági válság hatására) kihat pályázati aktivitásukra is</p> <p>A fiatalok, fiatal családok, magasan képzett munkavállalók, elvándorlása a munkalehetőséget biztosító települések felé</p> <p>Műveletlen földterületek aránya növekszik</p> <p>Állattartás visszaszorult a szántóföldi növénytermelés ellenébe</p> <p>Az időskorú, egyedül élő lakosság szociális ellátása egyre nagyobb terheket ró a településekre</p>

3. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia

3.1. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe

Az Egyesület által készített HVS átfogó célja a népesség életminőségének javítása, a jövedelemszerző képesség fokozása a térségben, a szükséges képességek és tapasztalatok biztosításával a helyi innovatív fejlesztések meghonosítása érdekében.

2013-ra a térség természeti adottságaira és hagyományaira épülő fejlesztésekkel beindul a helyi adottságokra épülő élelmiszerek és kisipari termékek előállítás helyi munkaerő alkalmazásával, a térségbe látogató turisták száma növekszik a falusi turizmusra épülő családbarát turisztikai fejlesztések eredményeként. Elkezdődik a megújuló energia potenciál felhasználása, amivel a térség belső gazdasági integrációs szintje és függetlensége erősödik.

A civil szervezetek, vállalkozók és állami szervek közötti együttműködés és integráció olyan szintjét érjük el, amely lehetővé teszi egyéni és közösségi kezdeményezés ösztönzését és támogatását a térség gazdasági és társadalmi fejlődése érdekében.

A jövőkép alap gondolata, hogy térségünk fejlesztésében nem csak a külső erőforrások, hanem a meglévő adottságok, az önszervezés, az együttműködés vihet előre.

Ezen belül:

- A térség innovációs képességének növelése, hagyományokra épülő, de új/innovatív eljárások, termékek fejlesztése, értékesítése.
- A tájgazdálkodás alapelveire épülő komplex termékfejlesztés, energiagazdálkodás, megújuló energiák felhasználása.
- Helyi adottságon alapuló, magas élményértéket nyújtó turisztikai termékfejlesztés, a vendégek fogadására alkalmas kapacitások és turisztikai kínálat kiépítése.

3.2. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kapcsolódása a térség szükségleteihez

3.3. A helyi vidékfejlesztési Stratégia fő célkitűzései